

selskih kmetov in Narodopisnega inštituta Urban Jarnik (www.kosuta.at/projekt), in druge obsežne dokumentacije slovenskih toponimov pri posameznih društvih, ki karte z velikim prizadevanjem pripravljajo v svojih občinah. Društvo Gorjanci je poskrbelo tudi za zvočno dokumentacijo slovenskih ledinskih in hišnih imen.

Projekt dokumentacije slovenskih ledinskih in hišnih imen na Koroškem je bil deležen posebne pohvale, saj so društveniki verodostojno pokazali, da slovenskih imen ne ohranjajo le za arhive, temveč jih skušajo ohraniti v živi rabi v najširšem krogu ljudi. Projekt dokumentacije slovenskih ledinskih in hišnih imen je odprt, kar pomeni, da se poleg društev, ki so prošnjo vložile, lahko vključijo še druga društva, iniciative, posamezniki, ki si prizadevajo za ohranitev slovenskih imen na Koroškem.

Na Koroškem je bilo v 20. stoletju zanimanje za slovenska in hišna imena ves čas zelo veliko, o čemer pričajo dela Antona Feiniga, Bertranda Kotnika, Huberta Fabiana Kultererja, Eberharda Kranzmayerja, Iris Karner, Heinza Dieterja Pohla, Pavla Zdovca in drugih.

V torek, 20. 4. 2010, je Nacionalna agencija za nesnovno dediščino v Avstriji v Salzburgu podelila listino o vpisu slovenskih ledinskih in hišnih imen v nacionalni seznam nesnovne dediščine v Avstriji. Unescova listina je priznanje vsem tistim, ki ta imena, v katerih se zrcali zgodovina dvojezičnega koroškega jezikovno-

kulturnega prostora, ohranjajo in dokumentirajo kot jezikovne priče. Ob podelitvi listin je postala dostopna tudi domača stran, na kateri so vpisani elementi predstavljeni: <http://nationalagentur.unesco.at>.

Izmed dvajsetih prispelih prošenj je strokovna komisija izbrala 18 elementov, med njimi je najbolj znana španska jahalna šola na Dunaju. Iz Koroške so bili v listo sprejeti še tradicija puškarstva iz Borovelj, kultura rudarjev iz Plajberka pri Beljaku (Bad Bleiberg) in tradicija kruha v Lesni dolini (Lesachtal).

Ker je Avstrija letos prvič predstavila tradicije, ki jih želi ohraniti s posebno Unescovo konvencijo, je bilo medijsko zanimanje temu ustrezno visoko. O slovenskih ledinskih in hišnih imenih kot pomembni kulturni dediščini so poročali avstrijska in slovenska televizija, radijske hiše, slovenski časopisi in – kar je najbolj razveseljivo – koroški dnevnik, ki so bralcem posredovali tudi misel Karla Hrena, da naj bi Unescovo priznanje pripomoglo k pozitivnemu preobratu v razmišljanju o slovenskih imenih na Koroškem.

Uradne institucije so namreč slovenska imena na Koroškem mnogokrat zapostavljale, tajile, pačile in se jih sramovale. Zato je tembolj razveseljivo, da je nanje kot na izredno kulturno dediščino, ki je lahko Koroški v ponos, opozorila organizacija Unesco.

MEDNARODNI INTERDISCIPLINARNI SIMPOZIJ »KAM BI S TO FOLKLORO?« Ljubljana, 24.–29. 9. 2009

Glasbenonarodopisni inštitut Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je leta 2009 praznoval 75-letnico ustanovitve. V sklop počastitve obletnice so uvrstili tudi izvedbo mednarodnega interdisciplinarnega simpozija »Kam bi s to folkloro? / What to do with Folklore?«, ki je bil obenem posvečen spominu na leta 2008 preminulo dr. Zmago Kumer, eno največjih raziskovalk slovenskega ljudskega pesemskega izročila.

Simpozij, ki so ga pripravili v prostorih Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, je bil tematsko široko zastavljen: vključeval je namreč pahljačo razmislekov, vzbujenih z izzivalnim naslovnim vprašanjem, ki ga je leta 1974 v svojem predavanju, pozneje izdanem v knjižici, postavila dr. Kumrova. Že iz samih plenarnih predavanj vabljenih predavateljev (Regina F. Bendix, Maria Herrera-Sobek, Naila Ceribašić, David Atkinson) so bili razvidni različni raziskovalni pristopi in usmeritve – od tradicionalne analitične usmeritve, osredotočene na predmet folklor, do širšega razumevanja folkloristike kot družbeno odgovorne dejavnosti. Širokemu spektru pogledov na folkloro je botrovala tudi sama zasnova simpozija, ki je odražala štiri temeljna področja delovanja Glasbenonarodopisnega inštituta, sestavljenega iz etnomuzikološke, tekstološke in etnokoreološke sekcije ter arhiva; na simpoziju

so tako sodelovali raziskovalci, ki preučujejo glasbeno, plesno, slovstveno folkloro, verovanja in šege, poleg tega pa tudi raziskovalci folkloristične disciplinarne zgodovine in teorije.

Več kot šestdeset referentov je nastopilo v treh tematskih sklopih. Najobsežnejši tako po vsebinski raznolikosti kot po številu udeležencev je bil sklop Tradicionalno v sodobnosti. Temeljno značilnost vsebinsko raznolikih predstavljenih referatov lahko strnemo v dvojnost razumevanja tradicionalnega v sodobnosti. Nekateri referenti so predstavili določen folklorni pojav, ki je bil živ v preteklosti, danes pa lahko preučujemo in opazujemo njegovo folklorizirano, transformirano različico, drugi referenti pa so se posvečali novonastajajočim folklornim pojavom, v katerih lahko prepoznamo neposredno povezavo s starejšimi folklornimi oblikami (npr. maturantska parada). Ob tem so se izpostavljala vprašanja translokacije in institucionalizacije omenjenih pojavov ter njihove nove vloge in pomeni.

Eden osrednjih poudarkov je bil namenjen vedno bolj perečemu vprašanju zaščite in lastništva folklorne ter s tem povezanih pravic in dolžnosti raziskovalcev in vseh, ki se poklicno ukvarjajo s preučevanjem, spodbujanjem in z zaščito folklorne. Raziskovanje in upravljanje z njo je namreč v vseh obdobjih družbeno in ideološko motivirano, zato je samorefleksija vseh, ki se z njo ukvarjajo kot njeni preučevalci in »varuhi«, nujna za razumevanje

* Marjeta Pisk, prof. slovenskega in latinskega jezika, asistentka, Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU. 1000 Ljubljana, Novi trg 2, E-naslov: marjeta.pisk@zrc-sazu.si

Slavnostni govornik minister dr. Boštjan Žekš.
Foto: GNI ZRC SAZU, september 2009

Simpozij, organiziran ob 75-letnici ustanovitve Glasbenonarodopisnega inštituta, je bil posvečen spomenu dr. Zmage Kumer.
Foto: GNI ZRC SAZU, september 2009

procesov oblikovanja njenih predstavitev in s tem za oblikovanje podobe tradicije. Temu se pridružujejo še vprašanje trženja in s tem avtorskih pravic ter kompleksno vprašanje o tem, kako naj bo folklor zaščiten, če sploh, in kdo je nosilec določenih avtorskih pravic, ki ima od njih tudi potencialno materialno korist.

Izvajalci/nosilci niso samo objekt preučevanja, temveč pomemben subjekt, ki pomaga oblikovati podobo določene tradicije. Poudarjeno je bilo, da je v raziskavi treba upoštevati, kaj določen folklorni pojav/obrazec pomeni samemu izvajalcu/nosilcu. Pogled raziskovalca namreč lahko samemu pojavu pripisuje konotativne pomene, ki za izvajalca oziroma nosilca tradicije niso ključni oziroma sploh ne obstajajo. To nadalje potrjuje ugotovitev, da posameznega folklornega pojava ni mogoče raziskovati kot pojav *per se*, kar je (bila) v tradiciji folkloristike pogosta praksa, pač pa vpetega v kontekst različnih dejavniških mrež. Nekateri referenti so se dotaknili tudi avtorefleksije vloge raziskovalca. Raziskovalec namreč ni zgolj neodvisni opazovalec, temveč je aktivni udeleženec v procesu raziskovanja in pomembno vpliva na predstavljeno podobo folklornega dogodka. Zato postaja refleksija samega raziskovanja vse pomembnejši del folkloristike.

V globaliziranem svetu se vedno bolj uveljavlja preučevanje manjšinskih in translociranih folklornih praks, ki prenesene iz enega geografskega, časovnega in kulturnega konteksta v drug kontekst izgubljajo nekatere funkcije in značilnosti ter pridobivajo nove, kakor je bilo predstavljeno na simpoziju. Prav tako je bil skladno s sodobnimi humanističnimi in družboslovnimi študijami poseben poudarek simpozija posvečen ženskim vprašanjem znotraj folkloristike. Tudi tu so se vprašanja razpirala od zgodovinskega položaja žensk v ljudski glasbi/folklori prek družbenih sprememb do današnje situacije, ki prinaša deloma drugačne družbene vloge ženske.

Pomembnemu delu folkloristike – vprašanju arhiviranja in skrbi za prezervacijo arhivskega gradiva je bil posvečen zadnji dan simpozija.

V okviru sklopa Ljudsko in umetno so bila predstavljena predvsem presečiščna področja med literarno vedo in folkloristiko ter med klasično muzikologijo in etnomuzikologijo. Poseben panel, poimenovan Živali in folklor in/ali zooantropologija, je na podlagi novih etičnofilozofskih spoznanj o ekologiji sveta vabil k razmisleku o različnih vlogah in položajih subjektov (človek, živali) v folklori in literaturi. Ob tem so bile izpostavljene etične razsežnosti folklore, tako etičnost v terenskem raziskovanju folklornih pojavov kot tudi etične razsežnosti, ki jih folklor odkriva.

V tematskem sklopu Folklor v zarisanju in prestopanju meja so referenti pretresali ustaljene predstave in pojme v folkloristiki ter preučevali ozadje za nastanek stereotipnih podob. Prikazani so bili različni ideološko povzročeni dejavniki, ki vplivajo na razumevanje in raziskovanje folklore, ter njihova aplikacija v prakso. Referenti so se dotaknili tudi vprašljivosti folkloristične sistematizacije in homogenizacije zvrstno podobnih, a notranje heterogenih pojavov.

Simpozij »Kam bi s to folkloro?«, ki ga je obogatil bogat spremljevalni program (sprejem pri ljubljanskem županu, koncert Zajuckaj in zapoj, izlet v Istro, poslovilna večerja), je ustvaril ustvarjalen prostor srečevanja in soočenja različnih pogledov, predvsem na antropologiji in kulturoloških študijah slonečih največjih folklorističnih pristopov ter pristopov, ki slonijo na tradiciji analitične in deskriptivne folkloristike. Predstavljeni referati, predvsem pa živahne diskusije in premislek o vlogi, položaju in metodah sodobne folkloristike, h kateremu so se spodbujale, so nakazovale nove možnosti raziskovanja v sodobni hibridni in multietnični družbi, kakršna v vedno večji meri postaja tudi slovenska. Simpozij »Kam bi s to folkloro?« je tako uspešno združil ovrednotenje izjemnega dela dr. Zmage Kumer in vseh sodelavcev Glasbenonarodopisnega inštituta in obenem nakazal nove kreativne pobude na področju raziskovanja folklore.